

prvorazredan stručnjak. Suvereno vlada tim predmetom, a odlikuje se rijetkim darom prikazivanja. Njegova je knjižica jedna od najboljih, najpristupačnijih, ali i najznanstvenijih monografija o prvaku skolastike.

Dr. Vilim Keilbach.

Joseph de Vries S. J., Denken und Sein. (X + 304), Freiburg 1937, Herder. — 4.40 (5.60) M.

J. de Vries, Critica (190), Herder 1937. — 2.50 (3.40) M.

Obe knjige spadaju zajedno po autoru i po sadržaju. Jedna je i druga kao 2. svezak dviju paralelnih kolekcija što ih počinju izdavati profesori isusovačkoga Berchmans-kolegija u Pullachu (kod Münchena). Njemačka je kolekcija »Mensch, Welt, Gott«, a latinska »Institutiones philosophiae scholasticae«. Od prve je predviđeno sedam svezaka: I. Mensch und Philosophie, III. Das Seiende und das Sein, IV. Seele und Geist, V. Natur und Leben, VI. Welt und Gott, VII. Der Mensch und das Gute.

Oba su sveska u prvom redu namijenjena skolastičkim učilištima. Prvi ima da nadomjesti Lehmenov »Lehrbuch der Philosophie«, a drugi je zamjena za 2. dio Frickove Logike, dok će 1. svezak naknadno izaći (sa Dialektikom i Uvodom u filozofiju).

Latinski je priručnik didaktički veoma podesan, već radi tradiciionalne forme i rasporeda. Bilo bi poželjno da autor kod drugog izdanja pokuša mjestimice način prikazivanja još više prilagoditi početničkom shvaćanju. Pogotovo prvih dvadesetak stranica, koje neupućeni čitalac ne može s razumijevanjem naučiti, jer mu manjkaju osnovni pojmovi (napr. spoznajni sadržaj, predmet, logička i psihička nužnost itd.). To bi se, držim, najjednostavnije riješilo tako da se 1. poglavlje (o metodama kritike) premjesti; dak nije kadar da se odmah na početku knjige snade u različnim nazorima kod kojih se i skolastički udžbenici razilaze. To bi se pitanje moglo staviti ispred 5. poglavlja (ili iza 2. dijela knjige), pa bi se onda nešto više dalo reći o dogmatizmu. — Osim toga, knjiga bi dobila na jasnoći da svako raspravljanje otpočima sa primjerima (premda je autor i sada uglavnom na to pazio). Za njemačko (opširnije) izdanje bilo bi instruktivno da može čitalac doznati razvitak najnovije skolastike ukoliko se na nj' ova knjiga nadovezuje baš u metodičkom pogledu.

To se sumarno dade razabrati već po sadržajnom rasporedu obih knjiga. Prvi dio raspravlja općenito o mogućnosti istinite i sigurne spoznaje, te polazi od prvih sigurnosti kod svjesnih sudova. Nadovezuje se odnos pojmova prema svjesnoj realnosti; a zatim su na redu prvi principi. Napokon kritika krivih nazora. Drugi dio radi o mogućnosti transcendentne spoznaje, a treći o znanstvenoj spoznaji, napose o mogućnosti metafizike kao znanosti. Tako je knjiga (jedna i druga) sistematski odgovor na Kantovo pitanje o vrijednosti metafizike.

Kad bismo zalazili u detalje, trebalo bi puno reći, jer se diljem knjige susretamo sa starom naukom u najnovijoj fazi skolastike. Prema tako reći dojučerašnjim udžbenicima ova se knjiga znatno odvaja, gotovo po sveukupnom postavljanju noetičke problematike. Prethodili su tome poslu golemi specijalni radovi naših filozofa po raznim revijama, a iskorišćena je i vanskolastička literatura (pa bi trebalo da je to i više vidljivo).

Svakako je za naš napredak doprinesen znamenit prilog. Obe su knjige najmodernija obnova onih temelja, na kojima se izgrađuje philosophia perennis.

Zato kod takve knjige — namjesto superlativne ocjene koju punim pravom zaslužuje — držim da ima više smisla staviti neke opaske koje bi mogle biti na korist knjizi. Tako bih napr. kod prikazivanja o kauzalnom principu želio najprije objašnjenje (br. 66) a onda pitanja (br. 65); isto važi za neka druga mjesta. Argumentacija bi mogla biti istaknutija, da čitalac nedvojbeno uvidi neposrednu očevidnost principa. Možda ovako: kontingentno po sebi (= po onome što jest) jednako dopušta egzistenciju i neegzistenciju; a kad ima egzistenciju, to je ili ovisno od nečega što je izvan toga kontingentnoga i što mu daje egzistenciju (= iskustveno poznata uzročna ovisnost), ili je sasvim neovisno, — a ovo drugo je nemoguće, jer bi u tom slučaju samo po sebi dopuštalo neegzistenciju (kako je, rekosmo, u pojmu kontingentnog bića) i ujedno ju ne bi dopuštalo time što egzistira. (U br. 68 previše je mimogred apsolviran Geysler.) — O »trima istinama« (br. 74) držim da nije dosta rečeno. Odlučno je za prosuđivanje ove teorije da se ne pregleda njezin stav ad hominem (scepticum). Osim toga, po ovoj teoriji princip kontradikcije ne dobiva svoju istinu iz iskustvene (»prve«) istine o jastvenoj egzistenciji — kako bi po tekstu knjige moglo izgledati —, nego je pojam egzistencije uzet (i opet proti skeptiku) kao objekt principa. Uotsalom, o toj se temi sada opširnije raspravlja u »Bogoslovskoj Smotri«. — Kod partije o relativizmu i idealizmu (str. 124 sl.) trebalo bi ipak nešto iscrpnijeg prikaza i imanentne kritike kod suvremenih nazora. — Za mogućnost metafizike (267 sl.) ne bi previše bilo i da je više rečeno. Pogotovo su dva posljednja odlomka (284 sl.) ispala odviše sumarno; koliko bi kritičke obradbe trebalo napr. samo za Hessenove neodmjerene tvrdnje (u »Wertphilosophie« 1937)! — To neka su gdje koje primjedbe za knjigu koja je podobna da se svestrano dotjera do idealnih zahtjeva.

Z.

J. Müller S. J.: Der heilige Joseph. Die dogmatischen Grundlagen seiner besonderen Verehrung. 264. S. Kart. S. 8.50, RM 5.—; in Leinen S. 10.50, RM. 6.20. Verlag Felizian Rauch, Innsbruck, Leipzig 1937.

To su predavanja (16), što ih je o sv. Josipu u zimskom semestru g. 1934/35 držao svojim slušačima na teološkom fakultetu u Innsbrucku znameniti profesor, učenjak i pisac J. Müller. Piscu je svrha, da poda iscrpivi dogmatski traktat o sv. Josipu. U uvodnom predavanju govori pisac o povijesti štovanja sv. Josipa i o teološkoj literaturi o sv. Josipu. Iza toga dokazuje na temelju sv. Pisma i tradicije, da je između sv. Josipa i Bl. Djevice Marije postojala prava i istinita ženidba (II. Vortrag). Ta je ženidba dakako bila djevičanska, kako se to opravdano zaključuje iz evanđelja sv. Luke I, 26—38 i sv. Mateja I, 18—25. Bl. Djevica Marija bila je kraj toga Djevica čitav život, prije i poslije poroda. Odatle sv. oci opravdano zaključuju na potpuno i trajnu čistoću i sv. Josipa. Njega je naime Božja providnost odabrala, da bude trajno povezan uz najuzvišenije osobe Isusa i Marije, kao glavar božanske familije. Zar si možemo zamisliti, da bi se najčišća Djevica htjela povezati u ženidbeni vez s onim, za koga ne bi znala, da je također učinio zavjet vječnog djevičanstva. (III. Vortrag).